

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

"Slogom rastu male stvari, a mesloga sve pokvarci" Nar. Pos.

Njegovom Veličanstvu
caru i kralju

FRANJI JOSIPU I.
PRIGODOM NJEGOVOG BORAVKA U ISTRI
vazda vjerni Istarski Hrvati!

Dočim ovo pišemo, ciela Istra u svečanom odiolu oduševljeno klice: Živio Franjo Josip I! Tako i mi odavno u ime cielega hrvatskoga pučanstva Istre, najodanije evo pozdravljamo svoga cara i kralja i oduševljeno kličemo: Dobro nam došo! slavni habsburžki sine, dobri naš gospodaru, ljubljeni naš otče!

Kesto se dobra djece veselo dolazku svoga miloga otca, tako i mi istarski Hrvati poznajuće blagost otčinskog srca našega presvjetloga cara i kralja, neznamo kako bi dostojno opisali čuvstvo koje nas obuzelo u ovom trenutku, gdje moćni vladar ljubko pozdravlja svoje Hrvate u njihovom domu, rek' bi, pod njihovim krovom!

Mi smo znali da će istarski Hrvati, kojim je velika ljubav, koju car Franjo Josip goji do svih svojih podanikah, dobro poznata, dočekat svoga ljubljenoga vladara onim oduševljenjem i onim zanosom koji mu dolikuje, te sređeno i dostojao odgovoriti na veliku čest i milost koja im evo u dio pala; a po viestih, koje nam dolaze iz onih krajeva kuda Nj. Veličanstvo prolazi, oduševljenje puka nadilazi svaku naše očekivanje.

Nj. Vel. Franjo Josip hoteć poboditi tršćansku izložbu kojom je spojena uspomena znamenita dogadjaja, petstogo-

dišnjice utelovljenja grada Trsta habsburžkom domu i monarkiji, nije mogao a da uz to nepohodi i ostale primorske dijelove carevine da se glavom neosvjeđoči o stanju ovoga pučanstva pa da pomogne gdje pomoći treba. U zadnje se bo doba toliko toga piše i govori o važnom ovom dijelu carevine i to ne baš u povoljnijom mislu, da brižljivi monarh nije mogao na ino a da i on sam ovamo nedodje pa da vidi kako stvari stoje, te se mi nadamo da će ovaj visoki pohod, Istri i Primorju u obće, koješta dobra dometi; mi se čvrsto nadamo da će dnevi 14., 15. i 16. Septembra mjeseca neizbrisivo ostati u kulturnoj poviesti Istre, a srotnih nas bude li Nj. Veličanstvo dobru uspomenu o našem hrvatskom narodu u Istri sobom poniešlo!

Mi se nadalje nadamo da će se Nj. Veličanstvo i opet osvjeđočiti da ga neima tko će Hrvate u odanosti i ljubavi pram svomu vladaru nadkriliti! Ta odanost, ta ljubav, već jo toliko puta potoci krvi hrvatske zasvjeđočene te netreba, da dalje o njoj govorimo, zato opet oduševljeno kličemo na ime cielega hrvatskoga istarskoga puka:

Bog požici cara i kralja Franju Josipa I.
Dobro nam došo!

Putovanje Njeg. Veličanstva.

Od skravnog vrha goričke pokrajine do južnoga kraja Istre ciela je zemlja oživila. Mirno i odano pučanstvo odinjav se u najbolje ruho, što ga imade, priteklo iz svakoga grada, mjesto i sela, da vidi, pozdravi, blagoslov svojega cara i kralja, koji ga je došao pohoditi. Iz viestih, koje nam dolaze, možemo ključiti, da je slovenski i hrvatski narod, što živi u ogromnoj većini u Primorju, iztaknuo ovom sgdom svoj narodni do sada od svakoga zapostavljeni karakter. Polivalno možemo izreći, da je gorička pokrajina na vele dostojan način sprijeda svojega vladara. Nije ni Istra za njom zaostala, samo što je doček bio ograničen na četiri željnečke postaje. Nećemo uzmanjkat našim čitateljem opisati u budućem broju putovanje i doček Nj. Veličanstva u Istri, sada samo spominjemo njeke brzozavne vesti od 14. septembra:

Herpelje-Kozina. Uz pučaje mužaran, sviranje glasno i urenbesne živo-klice prispolje je na ovdešnji kolodvor dne 14. septembra oko 10^h, satih naš nar i kralj, gdje je primio deputaciju svećenstva, občinah, školah i t. d. Pozdravio ga je uime političke oblasti upravitelj veloskog kapetanata g. Jettmar, koji je caru predstavio glavnu občinu Podgrada i Jelsčanab, jelsčanskoga dekanu i župniku iz Irušice, Vodicu, Brezovice, Slivju i druge. Glavar iz Materije g. Kastelu pozdravio cara slovenskim govorom.

Buzet. Doček Njegovog Veličanstva bila je sjajan. Hrvatski živio-člci pozdravile presvjetloga cara. Uz austrijske zastave vijale se i hrvatske zastave. Veličanstvo prihaja na sve strane molbenike. Istri car pozdravio je našim ljudem sa „živili!“

Pazin. Njegovog Veličanstva car došao oko 1 ure popoda. Primo pozdravio oblastib predviđenih kotarskim kapetanom grofom Manzanom te odveo se u zračnoholiško glavarstvo. Oluševljivanje putovanja izvanredno. Pregleđav kaserinu domobranstva, gimnaziju otišao je iz Pazina oko 2^h.

Vodnjan. Franjo Josip I. slijedio dočekan, primo pozdravio oblastib, svećenstvu, občinai i pregleđav grad otlišno u Pulj pruden odusevljenu klicu puka.

Pulj. Gruvanje topova naznajilo je počastu grada Pulja, da se priliži Nj. Veličanstvo. Na kolodvoru je sprejat o i visokih vojničkih častniku, od ončićkoga upravitelja D. r. Demartina, od zemaljskoga kapetana D. r. Vidušića i ostalim. Za 15. septembra opredeljene su svečane audiencije.

Javila nam se, da su naša Krčke očine došle u Pulj, da pozdrave Njegovo Veličanstvo. Isto tako oputuju se tamo i isti svrh u deputacija občine Kastva. Deputacije občinak Lovrana i Voloskog doći će u Trst. Amo dolazi i krčki biskup Dr. Peretić.

Istarski sabor.

IV. Sjednica.

(dne 26. Avgusta).

Dnevni red: 1.) priobćenja, 2.) izveštaja finačnogog odbora; 3.) izveštaja školskoga odbora. Predsjednik je među ostalim priobćio, da mu je zastupnik Šibisi i drugovi izradio predlog usljeđujući kojega bi imao zemaljski odbor kod njihovih oblastiju na to raditi, da netučne prestruge njeke ustanove šumskog zakona na stetu posje ljetnikab. Predlog će postaviti na dnevni red u jednoj budućoj sjednici. Zastupnik Costantini i drugovi predali su mu i terpeljavaju na vladu. U Novakiju, veli se u njoj, nakanili su bili neki občinari podpisivali molbenicu, da se u tamošnju školu opet zavede talijanski jezik kao učevni. Ali dne 20. t. m. došao je načelnik c. k. Žurčen armerijske poslužište, da se u Novakiju ne bude do kuće kod onih seljaka, razpitajuće na toku, tko je sačinio molbenicu, što sadržaja. Što oni misle i t. d. Posljedica bivaće da su se seljaci tim umješanjem žandarma uzbunili i da nisu htjeli podpisivati molbenicu.

S toga za obranu slobode građanah obave sa pokrajinskim saborom i da mu razlože svoje želje i potrebe po lipisanu upravljanju na carsku vladu slediće interpelacija:

„Jeli poznato carskog vladu da se je c. k. žandarmi umješao medju Novakcima, kad su htjeli podstaviti molbenicu saboru, da se u tamošnju školu opet zavele ta-

lljanski naukovni jezik? 2.) Jeli carska vladu voljna zabraniti takovo umješavanje žandarmerije i u obale podviđenih si ogranak, da se obrani pravo građanah obrati se radi svih potrebošću na sabor?“ — (dr. Costantini, dr. Barsan, Da-Frauceschi, Lazzarini, dr. Vergottini, Spoglia, Venier, Fr. Šibisi). Predsjednik predlaže interpelaciju vladinom povjereniku koji ga je na svrši sjednice rekao da će drugi put na interpelaciju odgovoriti. I pošto je bio već prije oglasio vladin prelog zakona, o sačuvanju divljadi i o držanju kozah u Istri, prešlo se na drugu točku.

Po predlogu finančnogog odbora odobrava se: racune troškova pokrajinske zaklade za godinu 1881. u iznosu 258.921 for. 11 nov. i u izdatku 203.607 for. 69^h, nov. tim da se ima manjak metnuti u proračun za godinu 1882.; višak od 2884 for. 71 nov. Što se je potrošlo više o svete ustanovljeno u proračunu za školske potrebe i račun troškova pokrajinske školske zaklade za godinu 1881. su jednakim dohotkom i izdatkom 124.003 for. 71^h, nov.

Oponušljuće se zemaljski odbor kupi na račun pokrajine od obdine porečke dvije kuće (sgrada) imenovanu u sv. Frančisku na temelju pogodanja između zemaljskog odbora i obline za 11.000 for. uz likvidaciju duge iste obdine sa pokrajinskom zakladiom i na zakladom bratovčinim ex-vetuskih, s obvezom da plati dug zakladi bratovčinu u roku od 10 godina, i tim da priredi medju tim prostorije druge sgrade sa kućom po načrtu i računu prikazanom. Većina se je najme ved ranim bila izrazila za to, da će se u ovom zasjedanju zaključiti gradnju zemaljsko palata za pokrajinsku vršće za svetu o 61.000 for. Jer bi to bilo za sada težko snasti za pokrajinu, odbor finančniji da se sada s ovom kupnjom zadovoljava.

Nadale opunušljuće se isti zam. odbor da sa gorđicom pokrajinskom sklopom pogodbu uslijedi koj je bi razriošlo svlastništvo nad zavodom za gluhooplomo u Gorici, koji je značajnički objekt pokrajine. Predlaže se i prima prelog fin. odbora da se pokrajinskom kuroru dvojno daje načrt i predložilo je sahoru da se je napravi. Sahor je rekao da će dozvoliti trošak kad ju vidi. Sad je ovde: Ima pogresak i on sam priznaje da ima pogresak, ali za to se je nema zabaciti nego popraviti. Jasna točka je nedotaknu izvjesitljivu većinu, a to je, da se u karti dvojaka imena talijanska i dijomično hrvatska. Ovom potonjem mogu se privrgavati, a ipak bez razloga. Imena hrvatska pa i za talijansku gradove i hrvatskih pravopisom pisana stara su kojliko je star hrvatski narod u Istri. Skoro sva imena zabijeljena već u znatenjem spomenutu razvodju hrvatskom. Iz konca trinajstoga stoljeća. I kasnije ih nazimmo. I danas živu u narodu, dajući su kod mnogih onu jedinstvu poznaku. Ta imena kako živu u narodu, tako se imaju i u karti zabijeljili. I pošto živu u dva jezika i pošto imaju kartu služiti za dva dječja vježbavna jezika, imade se bilježiti u oba jezika. Tako će znati dječa jedno narodnosti kakve zove gradove, sela, gorske i sljedeće itd. i njihovi suzajemljivi druge narodnosti. Kartu će tako biti prava slika i prijateljstva u kojoj o moru do gorah skoro na zapadnoj strani dvije narodnosti izpremješano živu. Tako će karta biti jedino srećstvo k bliženju, upoznaju, prijateljstvom občenju, ljuhavi objaviti narodnosti među sobom. Ljuhav ta učelitebiti već za rana u mlađu i nježna sreća djece. To s jedne strane. Pošto iako mnogo objezda nazivlja u pradoženjoj karti nije niti na polak izvedeno, i posto, kako već prije reče, karta i ostall ne lostatah, a toga on postavlja slijedeći prelog:

Na prolog školskoga odbora rješuju se povoljno molbenice umirovljeno za veljatelja J. K. umirovljenih vježbajških M. Har., M. Hr., M. S., i neki pojedinačni učitelji P. B. te se prelazi na dnevni red preko molbenih učitelja J. P. S.

Dnevni red bira je tijekom, a za buduću sjednicu opredeljen slediće: obrazloženje predloga Franja Šibisa i drugova, izveštja školskoga odbora o proračunu školske zaklade za godinu 1882. i možda drugi predlog istoga odbora; te izveštaji i predlozi političko-ekonomičkoga odbora ako bi jih isti dozovio.

V. Sjednica.

(dne 30. Avgusta).

Ova sjednica bila je uređena za 29. nu dan prije u včer bilo je pismeno članom novoglošeno, da će se ista dne 31. učenju. Ova sjednica bila je uređena za 29. nu dan prije u včer bilo je pismeno članom novoglošeno, da će se ista dne 31. učenju.

Prošlosti protokol IV. sjednice. Predsjednik je najvio i prošlosti poštujući predsjednikom poslaničkom u slijedajući na to da se komunikacija po pokrajini nepovoljno obdruži između Trsta, Pazina i Poreča; neštoša spaj postrana želješnike pruge Divača-Pulj sa glavnom prugom u Divači; te to što se probrobi nađastolno tih M. L. Šišnja. Prošnji i ta bila bila u slijedeći sjednici usvojena. Fr. Šibis je obrazljevao svoj predlog smjerajući na blžnje upozivajući hrvatskoga zakona i oloznu nevratljivu. Vel i mu je žao što mora već po treći put govoriti o istoj stvari. Al pošto još uzroci uvek obložio, on je prijetio govoriti. Uzme u ruke naredbu namjenskiću o 4. marta 1882. i podvrgava točku po kojcu kritiči obziru i na okolnost vladajućih u Istri. Čovjek, kuća gospodar dolazi ka kući i u takav položaj da mora svoja velika drva ili pro lati ili propasti. O i mora prvo učiniti ili mu se mora dati predsjednik na la stabla. Ustanovom da mora gospodar u svojoj šumi pustiti stanoviti broj stalnih, uzmijmo mu se pravo na njezoinu vlastnost. Pak nisu najveć zlo naredbe. Mnogo gore je to, što organi koji imaju luživesti na tarene iako druga naredbe tako i uopovrbljuju dim nepovoljnija mogu napraviti stanovnikom. Pojedine svoje tvrdje podkrepljavaju govornik sa primjeri. Među ostalim naveo je za primjer takonj korat voloski. U tom koratu živu ljudi najveć obrton. I bačari su. Za hrvatske obrubne. A koleze za obrubne brani se sjeći upravno, kada je najbolja i jedina dobra sjeći i Blizu Voloskog, u kudu hjetos za prvi put erpili njaku veću korist iz lovorkice. Politička oblast zabranila njim je pobrati to lišće. — Pošto su još nj-ki članovi i to govorili prelog je bio primijen.

Vlad (zem. Šk. vjeć) prelog je da bi se u proračunu za sledeću godinu manjalo 1000 for. za tisak žamčivođa istre i 500 for. za magnatu ravnatelju piranske reakte dru. Lokatiju, koj je taj žamčivođi izradio. To je predmet koji je da povećava najduži do sata razpravi u ovom zajedničkom. Školski odbor sastoji se iz petorice članova, imao je u tom obziru tri više ili manje različita mnenja. Vednu njezinoj zagovarano je dr. Boccalari i dr. Costantini, a za protivnu tisku te karte i dosljedno protivna nagradi nastavljaju iste, i to iz sledećih razloga: 1.) Izpuštenje je se tih koja imaju niku, znamenitošću 2.) Načrti očekuju neodgovaraju obstojecim cestam. 3.) Gledeju na tu kartu činilo bi se da smo u Holandiji ili Lombardiji: toliko imamo u njoj zabijeljeno potokih. A mi znamo da zemlja baš na vodi ekskluziva. 4.) Gore su nejasno nazačene 5.) Karta generalnog stopa bolja je nego ova Lokalitjeva. 6.) Jasna hoja, katalografi, elegancija nema. U obale karta neodgovara onom stupnjem na kojem se danas kartografija razvila. Sama karta Gorice s Gradiskom, niti ona najbolja, mnogo je bolja od Lokalitjeve, te bi se ova pred onom sramiti moralu.

Po predlogu finančnogog odbora odobrava se: racune troškova pokrajinske zaklade za godinu 1881. u iznosu 258.921 for. 11 nov. i u izdatku 203.607 for. 69^h, nov. tim da se ima manjak metnuti u proračun za godinu 1882.; višak od 2884 for. 71 nov. Što se je potrošlo više o svete ustanovljeno u proračunu za školske potrebe i račun troškova pokrajinske školske zaklade za godinu 1881. su jednakim dohotkom i izdatkom 124.003 for. 71^h, nov.

K drugoj točki dnevnog reda, k molbi občinskih činovnika u Pulju da se ih oslobođi pokrajinskoga načelničkoga, govorio je bivši puljski načelnik dr. Barsan. Lep hvalospis izrekao je puljskim činovnikom, nu ljak nije uspio. Prinilo se je predlog odbora, da se predje preko te molbe na iznevni red.

Premda nebijače na dnevnom redu, g. predsjednik duo je razpravljati izveštje unistjenja filoskore godine 1881-1882, i unutnjega uređenja pokrajinske enopologičke postaje. Na predlog političko-ekonomičkoga odbora bila su ta izveštja primjena većinom glasovan do ugodna značja.

Finančnjalni odbor izvestio je o molbu občine materijske za pokršće troškova njeke holničke ona občine. Na prvu molbu titoču Jos. T. nije se obzira uzel, troškove za ostalu trojicu preuzeo je pokrajinski na se.

Prekko molbe V. Lošinja tlučuće se potrošarne (dazio consumi) prešlo se na predlog istoga odbora na dnevni red, a rješenje molbenice bolestnih dječaka na sveučilištu bečkom priputstio se zemaljskom odboru.

Calumniare audacter semper aliquid haeret.

To je latinska poslovica. Slobođena na hrvatski prevedena glasila bi: »Gdje se osli valjuju, tu ostaje dleka«. To nam je palo na pamet kad smo razmiljali o pisanju njekih listićah.

Vjekovi su prošli, a mi Hrvati u Istri podnali smo i podnašamo nepravde svakojako i sa svih stranah.

Smatrali nas je bez bezpravne stvoreve, na koje potroba već obzira uzmati. Mislim da smo već mrvi, ili barem zamrli, posali ili barem utvrdili tako, da nije već moguće da oživimo, da naše stable još mladiću potjera.

Prevarili su se u računih. Počeli smo davati znaka života. Hoćemo da posvo oživimo. Hoćemo prava, kad i bremena nosimo. I pošto su ta prava dleka, da se jih nit divljemu narodu nebi moglo uzkratiti, a kamo li ogranku hrvatskoga naroda, slavna u prošlosti, i danas vele znamenita za monarhiju Habsburga; pošto su nam ta prava zakoni zajamčeni; pošto nam se prije i kasnije zadovoljiti mora: naši protivnici počeli nas ocnjivati svim mogućim načinima, počeli se valjati po nas i po našiljati svetinjaj.

Na žalost uslijeni smo užtvrditi, da protivnica izpunjenju naših prava proizlazi iz našega tobož glavnoga grada, gdje ima svoje sielo i zemaljski odbor i zemaljski sabor.

Od nedavna, kako je poznato čitatelj našeg lista, izlazi u Početu listić za kojom znamo, koji se skriva.

Ta noviničina, bez izrečena nječela, protusloveća si svaki hip, u jednom uvjek si je dosjedna, da nas Hrvate u Istri ocnjuje.

Nejma skoro broja, da nobi na nas i na naše svetinje napadala. Sad kleveće na cieli naš narod, koji bi imao po njezinu u robstvu ostati. Sad obasiplo klevetami naš vredne svećenike, koji se za narod zauzimaju. Sad opet udari proti kojkoj drugoj osobi. Osobito pal noj je milo napadati na naš jezik, na našu najdragocjeniju svetinju, na naše škole, u kojih se ona najzlatnije uzgajati može. Biedi nas i sa Bog zna kakovili političkih težnja, samo da sakrije svoje, i da nam tako zapriči dati i ono malo prava, koje se je već uslijeno nam dati. Taj zanat ocnjivanja tjeru taj list sve pod plasčem slobodnjačta i napredka.

Mi nezavidjamo ljudem, koji taj zanat tjeraju. Mi znamo da su države i narodi i stranke bile već na rubu propasti, kad su to sredstvo počele rabiti, i da su skoro za tim propale. Klevete bili su njim zadnji otoci spasa, bili su njim slamka za kojom su se lovile krotljajući se u jamu.

